

Bóluefnin björguðu mannlífum í Evrópu í COVID-19 faraldrinum

Nýlega birt rannsókn

COVID-19 bóluefnin fækkuðu dauðsföllum af völdum COVID-19 um 60% samkvæmt nýlegri rannsókn sem 34 af 54 Evrópuríkjum tóku þátt í. Rannsóknin leiddi í ljós að þau 2,2 milljón COVID-19 dauðsföll, sem vitað er um á Evrópu-svæðinu, hefðu orðið allt að 4 milljónir án bólusetninganna. Er þetta í samræmi við aðrar fyrri rannsóknir en nær yfir lengra tímabil.

Á tímabilinu desember 2020 til mars 2023, meðal 25 ára og eldri, er áætlað að COVID-19 bóluefnin hafi bjargað 1,6 milljónum mannlífa (bil 1,5-1,7 milljónum). Flestum mannlífum var bjargað á tímabilinu þegar Omicron-afbrigðið var ríkjandi, frá desember 2021 til mars 2023. Mikill meirihluti voru 60 ára eða eldri, eða 96%, og 52% voru 80 ára eða eldri, en þetta eru þeir aldurshópar sem eru í mestri hættu á alvarlegum veikindum og dauða af völdum COVID-19.

Rannsóknin var birt 7. ágúst síðastliðinn í tímaritinu *The Lancet Respiratory Medicine* og var samstarf Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar (WHO) og stofnana í 34 Evrópuríkjum, löndum og svæðum.

Sex aldurshópar voru skoðaðir (25-49 ára, 50-59 ára, ≥60 ára, 60-69 ára, 70-79 ára og ≥80 ára). Þátttökubjóðir þurftu að hafa greint frá bæði COVID-19 bóluset-

ingum og dánartíðni fyrir að minnsta kosti ≥60 ára eða nánar eftir eldri aldursþópnum og skilað vikulegum gögnum eftir aldri fyrir lágmark 90% tímabilsins. Prósentulækkun á fjölda dauðsfalla sem búast mátti við miðað við tilkynnt dauðsföll var reiknuð.

Á Íslandi komu COVID-19 bóluefnin í veg fyrir 542 dauðsföll á þessu 2,5 ára tímabili samkvæmt rannsókninni og meirihluti þeirra hefði verið í aldursþópnum eldri en 60 ára. Bólusetning-ir fækkuðu því dauðsföllum vegna COVID-19 um 70% hérlendis.

Í löndum þar sem bólusetningaráætlanir voru innleiddar snemma í faraldrinum og náðu til stórs hluta 60 ára og eldri varð hvað mestur ávinningur í fjölda mannlífa bjargað. Þetta á við Ísland og einnig Belgíu, Danmörku, Írland, Ísrael, Mólta, Holland og Bretland. Í þessum ríkjum varð fækkun meiri en 60%.

Taflan sýnir þau tíu ríki þar sem mest fækkun var á dauðsföllum meðal 25 ára og eldri.

Gagnsemi og öryggi bólusetninga

Almennar bólusetningar koma í veg fyrir 3,5 til 5 milljónir dauðsfalla af völdum sjúkdóma eins og barnaveiki, stífkrampa, kighósta og mislinga á hverju ári á heimsvísu. Auk þess að koma í veg fyrir

Guðrún Aspelund sóttvarnalæknir

ir dauðsföll vernda bólusetningar gegn veikindum og alvarlegum fylgikvillum sjúkdóma, svo sem lungnabólgu, heilabólgu, blindu, heyrnarleysi og fleira.

Áður en bóluefni eru tekin í notkun undirgangast þau viðamiklar og strangar rannsóknir hjá mörg þúsund einstaklingum varðandi öryggi og árangur. Áfram er síðan fylgst náið með hugsanlegum aukaverkunum eftir að bóluefni eru tekin í notkun. Milljónum bólusetninga er því fylgt eftir við raunverulegar aðstæður til að finna mjög sjaldgæfar aukaverkanir. Niðurstöður slíkra rannsókna hafa sýnt að alvarlegar aukaverkanir bóluefna sem notuð eru í almennum bólusetningum eru afskaplega fátíðar. Með ónógrri þátttöku í bólusetningum er hins vegar hættu á að smit breiðist út.

Framundan

Við erum nú komin út úr COVID-19 heimsfaraldrinum, en SARS-CoV-2 heldur áfram að smita fólk og leiða til sjúkrahúsinnlagna og dauðsfalla í Evrópu og heiminum.

WHO hvetur ríki til að halda áfram COVID-19 bólusetningum fyrir viðkvæma hópa og hvetur einstaklinga í áhættuhópum til að þiggja uppfært COVID-19 bóluefni nú í haust. Sömu ráðleggingar eiga við hérlendis.

Heimildir

- Meslé MM, Brown J, Mook P, et al. Estimated number of lives directly saved by COVID-19 vaccination programmes in the WHO European Region from December, 2020, to March, 2023: a retrospective surveillance study. *The Lancet Respiratory Medicine*, 12(9), 714-727.
- Meslé MM, Brown J, Mook P, et al. Estimated number of deaths directly averted in people 60 years and older as a result of COVID-19 vaccination in the WHO European Region, December 2020 to November 2021. *Eurosurveillance*, 2021;26(47), 2101021.
- Ehreth J. The value of vaccination: a global perspective. *Vaccine*, 21(27-30), 4105-4117.
- WHO: https://www.who.int/health-topics/vaccines-and-immunization#tab=tab_1, sótt 18. sept, 2024.

Tafla. Bólusetningarþekjun, fjöldi dauðsfalla, mannlífum bjargað og fjöldi dauðsfalla sem búast mátti við á hverja 100.000 íbúa 25 ára og eldri. Þau tíu ríki þar sem var mest fækkun. Vika 50, 2020, til vika 12, 2023. Gögn frá Meslé o.fl. 2024, sjá heimild (1), bls. 772.

Ríki/land/svæði	Þekjun bólusetninga (%)		Mannlífum bjargað (fjöldi)		Dánartíðni per 100.000 íbúa		
	Fyrsti skammtur	Þriðji skammtur	Tilkynnt dauðsföll	Mannlífum bjargað	Tilkynnt dauðsföll	Dauðsföll sem búast mátti við	Fækkun dauðsfalla (%)
Ísrael	95	78	9397	41465	195	1053	82
England	93	82	174800	449241	325	1159	72
Finnland	91	77	8508	20836	149	513	71
Malta	90	84	504	1226	96	331	71
Skotland	94	84	10527	25386	262	895	71
Danmörk	93	84	7119	16998	124	419	70
Ísland	79	88	235	542	70	232	70
Belgía	88	82	15921	36304	140	459	69
Austurríki	82	74	17218	32106	189	542	65
Kýpur	84	73	1490	2824	175	506	65